تحريم سُورة ގެ މާނަ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورة التحريم — އާޔަތުގެ ޢަދަދު (١٢)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَآ أَحَلَّ ٱللَّهُ لَكَ ۖ تَبْتَغِى مَرْضَاتَ أَزْوَٰجِكَ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ١ قَدْ فَرَضَ ٱللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَـٰنِكُمْ ۚ وَٱللَّهُ
مَوْلَىٰكُمْ ۖ وَهُوَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ٢ وَإِذْ أَسَرَّ ٱلنَّبِىُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَٰجِهِۦ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِۦ وَأَظْهَرَهُ ٱللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُۥ
وَأَعْرَضَ عَنۢ بَعْضٍ ۖ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِۦ قَالَتْ مَنْ أَنۢبَأَكَ هَـٰذَا ۖ قَالَ نَبَّأَنِىَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْخَبِيرُ ٣

ތަރުޖަމާ

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ އޭ ނަބިއްޔާއެވެ. لِمَ تُحَرِّمُ حَرَام ކުރައްވަނީ ކީއްވެގެންހެއްޔެވެ؟ مَآ أَحَلَّ ٱللَّهُ لَكَ ۖ الله ކަލޭގެފާނަށް حَلَال
ކޮށްދެއްވި އެއްޗެއް تَبْتَغِى ކަލޭގެފާނު އެދިވަޑައިގަންނަވަނީ مَرْضَاتَ أَزْوَٰجِكَ ۚ ކަލޭގެފާނުގެ
އަނބިއަނބިކަނބަލުންގެ ރުއްސެވުން ބޭނުންފުޅުވެގެން وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ١ އަދި الله އީ ގިނަގިނައިން ފާފަ ފުއްސަވާ رَحْمَة
ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. قَدْ فَرَضَ ٱللَّهُ لَكُمْ ހަމަކަށަވަރުން الله ކަލޭމެންނަށް شَرْع ކުރައްވައިފިއެވެ. تَحِلَّةَ
أَيْمَـٰنِكُمْ ۚ ކަލޭމެންގެ ހުވައިން حَلَال ވެވުން وَٱللَّهُ مَوْلَىٰكُمْ ۖ އަދި الله އީ ކަލޭމެންގެ ސަލާމަތްތެރިޔާއެވެ. وَهُوَ
ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ٢ އަދި އެކަލާނގެއީ ދަންނަވޮޑިގެންވާ حِكْمَة ވަންތަ ކަލާނގެއެވެ. وَإِذْ أَسَرَّ ٱلنَّبِىُّ އަދި އެ نَبِي އާ
ސިއްރުކުރެއްވި ހިނދު إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَٰجِهِۦ އެކަލޭގެފާނުގެ ބައެއް އަނބިކަނބަލުންނަށް حَدِيثًا ވާހަކަފުޅެއް.
ބަސްފުޅެއް. فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِۦ ދެންފަހެ އެކަމަނާ އެ خَبَر ދެއްވި ހިނދުން وَأَظْهَرَهُ ٱللَّهُ عَلَيْهِ އަދި الله ކަލޭގެފާނަށް
ފާޅުކޮށްދެއްވައިފިއެވެ. عَرَّفَ بَعْضَهُۥ އަދި އެކަލޭގެފާނު (އެކަމަނާއަށް) އެކަމުގެ ބައެއް އަންގަވައިފިއެވެ. وَأَعْرَضَ عَنۢ
بَعْضٍ ۖ އަދި އަނެއްބައި ވާހަކަ ނާންގަވައި ވަންހަނާކުރައްވައިފިއެވެ. فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِۦ قَالَتْ ފަހެ އެކަލޭގެފާނު
އެކަމަނާއަށް އެކަމުގެ خَبَر ދެއްވުމުން އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. مَنْ أَنۢبَأَكَ هَـٰذَا ۖ ކަލޭގެފާނަށް މި خَبَر ދެއްވީ ކާކުހެއްޔެވެ.
قَالَ އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. نَبَّأَنِىَ ތިމަންކަލޭގެފާނަށް خَبَر ދެއްވީ ٱلْعَلِيمُ ٱلْخَبِيرُ ٣ ދަންނަވޮޑިގެންވާ، خَبَر ތައް
ދެއްވާ ކަލާނގެއެވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(١) އޭ نَبِي އާއެވެ.! އަނބިއަނބިކަނބަލުން ރުއްސެވުމުގެ ގޮތުން اللّٰهُ ކަލޭގެފާނަށް حَلَال ކުރައްވާފައިވާ ތަކެތި حَرَام ކުރައްވަނީ ކީއްވެތޯއެވެ؟. އަދި اللّٰهُ އީ ގިނަގިނައިން ފާފަ ފުއްސަވާ رَحْمَة ލެއްވުން ބޮޑުވެގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(٢) އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ހުވައިން حَلَال ވުމުގެ ގޮތް اللّٰهُ ކަލޭގެފާނުންނަށް شَرُع ކޮށްދެއްވައިފިއެވެ. ކަނޑައަޅުއްވައި ދެއްވައިފިއެވެ. (އެއީ مَائِدَة سُورَة ގެ 89 ވަނަ އާޔަތުގައިވާ ފަދައިންނެވެ.) އަދި اللّٰهُ އީ ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިޔާއެވެ. ސަލާމަތްތެރިޔާއެވެ. އެކަލާނގެއީ އަޅުތަކުންގެ އެންމެހާ ކަންތައް ދެނެވޮޑިގެންވާ حِكْمَة ވަންތަ ކަލާނގެއެވެ.

(٣) އަދި نَبِيُّ اللّٰهِ ﷺ އެކަލޭގެފާނުގެ ބައެއް އަނބިއަނބިކަނބަލުންގެ އަރިހުގައި ވާހަކައެއް ސިއްރުކުރެއްވިހިނދު ދެން އެކަމަނާ އެވާހަކަ އެހެން ބާކީކަނބަލަކަށް خَبَر ކުރެއްވުމުން އެކަމުގެ خَبَر (އެބަޔާ އެ خَبَر ކުރެއްވުމުގެ خَبَر) ދެއްވުމުން، اللّٰهُ تَعَالَى އެކަން އެކަލޭގެފާނަށް އަންގަވައި ފާޅުކުރައްވައިފިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު (އެ އަނބިކަނބަލުންނަށް) އޭގެ ބައެއް ވާހަކަ އަންގަވައި، އަދި އަނެއްބައި ވާހަކަ ނާންގަވައި ވަންހަނާ ކުރައްވައިފިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އެވާހަކަ އެކަމަނާއަށް އަންގަވާފުމުން އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނަށް މިއަށް خَبَر އަންގައިދިނީ ކާކުތޯއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حَدِيْث ކުރެއްވިއެވެ. އަޅުގަނޑަށް އެ خَبَر ދެއްވީ އެންމެހާ ކަންތައް ދެނެވޮޑިގެންވާ خَبَر ދެއްވާ ކަލާނގެއެވެ.

ދަންނައެވެ. މި އާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވުމުގެ މުނާސަބަތު ތިންގޮތަކަށް تَفْسِيْرُ عِلْم ވެރިން بَيَان ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އޭގެތެރެއިން އެންމެ مَشْهُوْر ގޮތް ދާދި ކުޑަކޮށް ނަކަލުކޮށްލަމެވެ. نَبِي އާ އެއީ އެކަލޭގެފާނުގެ ބައެއް އަނބިއަނބިކަނބަލުންގެ މެދުގައި ހިނގައިދިޔަ ކަމަކާމެދު އެފަރާތްތަކަށް އެކަލޭގެފާނުންނަށް ކުރެއްވި ބަސްތަކެއް اللّٰهُ ގެ حَضْرَة ން ހާސް ފަދަ عَفُوْ އާއި مَغْفِرَة އަށް އެދޭ حَال ގައެވެ. އެވާހަކައިގެ خُلَاصَة އަކީ: [މާތް اللّٰهُ އެކަމަނާއަށް ރުއްސެވުމުގެ حَفْصَة ގެފާނުގެ ގެކޮޅުގައި رَسُوْل اللّٰه ﷺ އެކަލޭގެފާނުގެ ޖާރިޔާ مَارِيَةُ الْقِبْطِيَّة އާއިއެކު އެއްތަނުގައި ހުންނެވިއެވެ. އެތަނަށް حَفْصَة ގެފާނުގެ އަރިހުގައި رَسُوْل اللّٰه ﷺ ހުންނެވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ދުވަސްކަމުގައިވިއެވެ. ދެން އެކަމަނާ ވަޑައިގެން އެކަމާ ދެރަވެވަޑައިގެންނެވިއިރުން އެކަމުގެ ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވުމުން އެކަމަނާގެ ހިތްފުޅު ހަމަޖެއްސެވުމަށްޓަކައި ދުވަހަކުވެސް ދެން مَارِيَةُ الْقِبْطِيَّة ގެ އަރިހަށް ވަޑައިނުގަންނަވާނެކަމަށް رَسُوْل اللّٰه ﷺ ހުވައި ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެވާހަކަ އެހެން މީހަކާ ނުކިޔުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަމަނާ حَدِيْث ކުރެއްވިއެވެ. އެކަމަކު އެވާހަކަ މާތް اللّٰهُ ރުއްސެވުން ލިބިވި عَائِشَة ގެފާނަށް حَفْصَة ގެފާނު ވިދާޅުވެދެއްވައިފިއެވެ. އޭރާއި ވިދިގެން اللّٰهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އެކަމުގެ خَبَر رَسُوْل اللّٰه ﷺ އަށް އަންގަވައިފިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އެ حَفْصَة ގެފާނަށް އެ وَحِي ގެ ބައެއް ވާހަކަ އަންގަވައި އަނެއްބައިވާހަކަ ވަންހަނާ ކުރެއްވިއެވެ. ދެން حَفْصَة ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނަށް މިއަށް خَبَر ދެއްވީ ކާކުތޯއެވެ؟ އެކަލޭގެފާނު حَدِيْث ކުރެއްވިއެވެ. އަޅުގަނޑަށް އެ خَبَر ދެއްވީ ހުރިހާ ކަމެއް ދެނެވޮޑިގެންވާ އަދި خَبَر ދެއްވާ ކަލާނގެއެވެ.] އެވާހަކައިގެ خُلَاصَة މި بَيَان ވެ ދިޔައީއެވެ. މިއީ ގިނަ عِلْم ވެރިންގެ رَأْي އެވެ. އަދި މި ނޫން ގޮތްގޮތަށްވެސް މިކަމުގެ ސަބަބު ދިޔާވެގެން ވެއެވެ. وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِالصَّوابِ

إِن تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ وَإِن تَظَٰهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ مَوْلَىٰهُ وَجِبْرِيلُ وَصَٰلِحُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ عَسَىٰ رَبُّهُۥٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبْدِلَهُۥٓ أَزْوَٰجًا خَيْرًا مِّنكُنَّ مُسْلِمَٰتٍ مُّؤْمِنَٰتٍ قَٰنِتَٰتٍ تَٰٓئِبَٰتٍ عَٰبِدَٰتٍ سَٰٓئِحَٰتٍ ثَيِّبَٰتٍ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾

ތަފްސީރު

إِن تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ ތިޔަ ދެކަނބަލުން اللّهُ އަށް تَوْبَة ވެވަޑައިގެންފިއްޔާ (اللّهُ تَوْبَة قَبُول ކުރައްވާ ހުށްޓެވެ.) فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ ހަމަކަށަވަރުން ތިޔައީގެ ދެކަނބަލުންގެ ހިތްތަށް (حَقّ ގޮތް ދޫކޮށްލައި) ފުނިބެއްޖެއެވެ. وَإِن تَظَٰهَرَا عَلَيْهِ އަދި ތިޔައީގެ ދެކަނބަލުން (އެކަލޭގެފާނު ދުރުވަޑައިގެންނަވާ ކަމުގައި) އެކަކު އަނެކަކާ އެހީ ވިޔަސް (އެކަލޭގެފާނަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުވާ ހުށްޓެވެ.) فَإِنَّ ٱللَّهَ ހަމަކަށަވަރުން اللّهُ تَعَالَى އީ هُوَ مَوْلَىٰهُ އެކަލޭގެފާނުގެ ސަރަޙައްދުވެރިޔާއެވެ. އެހީތެރިޔާއެވެ. وَجِبْرِيلُ وَصَٰلِحُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ އަދި جِبْرِيل ގެފާނާއި مُؤْمِن ންގެ صَالِح ބޭކަލުންނެވެ. وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ އަދި مَلَائِكَة ބޭކަލުން بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ އޭގެފަހުގައި نَصْر ދެއްވާނެއެވެ. عَسَىٰ رَبُّهُۥٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبْدِلَهُۥٓ އެކަލޭގެފާނު ތިޔަކަނބަލުން ވަރިކޮށްލައްވައިފިއްޔާ، އެކަލޭގެފާނުގެ رَبّ ބަދަލު ކޮށްދެއްވައިފާނެއެވެ. أَزْوَٰجًا އަނބިންތަކަކަށް خَيْرًا مِّنكُنَّ ތިޔަކަނބަލުންނަށްވުރެ ހެޔޮ ގޮތް مُسْلِمَٰتٍ مُّؤْمِنَٰتٍ اللّهُ ގެ أَمْر ތަކަށް ކިޔަމަން ކިޔަމަންތެރި އަދި ތެދުވެރި قَٰنِتَٰتٍ تَٰٓئِبَٰتٍ ކިޔަމަންތެރި އަދި تَوْبَة ވެގައިގެންނަވާ عَٰبِدَٰتٍ سَٰٓئِحَٰتٍ އަޅުވެރި އަދި ރޯދަ ހިފުންތެރި ثَيِّبَٰتٍ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾ ثَيِّب ންގެ ތެރެއިންނާއި بِكْر ވެރިންގެ ތެރެއިން.

إِجْمَالِي މާނަ

(٤) (حَفْصَة ގެފާނާއި عَائِشَة ގެފާނާއި) ތިޔައިދެ ދެކަނބަލުން اللّٰهُ އަށް تَوْبَة ވެ ވަޑައިގެންފިއްޔާ (اللّٰهُ ތިޔަ ދެކަނބަލުންގެ تَوْبَة قَبُوْل ކުރައްވާނެއެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަ ދެކަނބަލުންގެ ހިތްޕުޅު حَقّ ގޮތް ފިޔަވައި ފެނބިއްޖެއެވެ. އަދި ތިޔައިދެ ދެކަނބަލުން - رَسُوْل اللّٰه ﷺ ހުރިވަޑައިގަންނަވާ ކަންކަމުގައި - އެކަކު އަނެކަކާ އެހީވެރިވެ އެކަށޭގޮތަކަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުވާނެއެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން اللّٰهُ އީ އެކަލޭގެފާނުގެ ސަރަހޮދުވެރިޔާއެވެ. އަދި جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَام އާއި مُؤْمِن ންގެ صَالِح މީހުން ބޭބޭކަލުންނެވެ. أَبُوْبَكْر ގެފާނާއި عُمَر ގެފާނުފަދަ މީހުން صَالِح ންނެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އެންމެހާ مَلَائِكَة ބޭކަލުން އެކަލޭގެފާނަށް نَصْر ދެއްވާ އެހީތެރިވެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.

(٥) އެކަލޭގެފާނު ތިޔަކަނބަލުން ވަރިކުރައްވައިފިއްޔާ ތިޔަކަނބަލުންނަށްވުރެ މާ ހެޔޮ ކަނބަލުންތަކެއް އަނބިންގެ ގޮތުގައި اللّٰهُ تَعَالَى އެކަލޭގެފާނަށް ދެއްވައިފާނެއެވެ. އަދި އެދެއްވާކަނބަލުންނަކީ اللّٰهُ ގެ أَمْر ތަބާވުމަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގަންނަވާ، ތެދުވެރި، ކިޔަމަންތެރި، ފާފައިން تَوْبَة ވެވަޑައިގަންނަވާ، އަޅުވެތި އަދި ރޯދަފުޅު ހިއްޕަވާ ثَيِّب ނުވަތަ بِكْر ވިރިހެނަކުގައިވާނެއެވެ. (ثَيِّب ނަމަކީ صَحّ ކައިވެންޏެއްގައި جِمَاعُ ލިބިފައިވާ އަންހެނުންނެވެ. بِكْر ވިރިހެނަކީ އަދި އެއްގޮތަކު جِمَاعُ ނުވާ ތިބި އަންހެނުންނެވެ.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ قُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَـٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَّا يَعْصُونَ ٱللَّهَ مَآ أَمَرَهُمْ
وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَا تَعْتَذِرُوا۟ ٱلْيَوْمَ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ تُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ
تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ يَوْمَ لَا يُخْزِى ٱللَّهُ ٱلنَّبِىَّ وَٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ ۖ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَـٰنِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَٱغْفِرْ لَنَآ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

ތަރުޖަމާ

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ އޭ إِيْمَان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. قُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ
أَهْل ވެރިން ސަލާމަތް ކުރާށެވެ. نَارًا ނަރަކައިން. وَقُودُهَا އެއަށް އަނދާ ދަރަކީ ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ މީސްތަކުންނާއި
ހިލައެވެ. عَلَيْهَا مَلَـٰٓئِكَةٌ އެނަރަކައިގެ މައްޗަށް ވެރިކަމާއި ވަޒީފާ ލިބިފައިވާ مَلَائِكَة ބޭކަލުންނެވެ. غِلَاظٌ شِدَادٌ ހިތްހަރު
ހަރުކަށި ބާރުގަދަ ބޭކަލުންނެވެ. لَّا يَعْصُونَ ٱللَّهَ އެބޭކަލުން اللَّهُ އަށް އުރުދުވެރިވެ ނުވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. مَآ أَمَرَهُمْ
އެކަލާނގެ އެބޭކަލުންނަށް ކުރެއްވި أَمْر ތަކަށް. وَيَفْعَلُونَ އަދި އެބޭކަލުން ކުރައްވައެވެ. مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾
އެބޭކަލުންނަށް أَمْر ވެވޭ ކަމެއް. يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ އޭ ކާފިރުވި މީސްތަކުންނޭވެ. لَا تَعْتَذِرُوا۟ ٱلْيَوْمَ ކަލޭމެން
މިއަދު عُذْر ދެކި ނުވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން. إِنَّمَا تُجْزَوْنَ ކަލޭމެންނަށް جَزَاء ދެވޭނީ ކަލޭމެން مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٧﴾ ކަލޭމެން (ދުނިޔޭގައި) ކުރަމުންދިޔަ ކަންތައްތަކުންނެވެ. يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ އޭ إِيْمَان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ.
تُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ ތިޔަބައިމީހުން اللَّهُ އަށް تَوْبَة ވާށެވެ. تَوْبَةً نَّصُوحًا إِخْلَاص ތެރި تَوْبَة އަކުން. عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ
عَنكُمْ ތިޔަބައިމީހުންގެ رَبّ ތިޔަބައިމީހުންގެ ކިބައިން ފުއްސަވައިދެއްވުން އުއްމީދު ކުރެވެއެވެ. سَيِّـَٔاتِكُمْ ތިޔަބައިމީހުންގެ
ކުށްފާފަތައް. وَيُدْخِلَكُمْ އަދި އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ވައްދަވާނެއެވެ. جَنَّـٰتٍ ބަގީޗާތަކަކަށް / ސުވަރުގެތަކަކަށް
تَجْرِى مِن تَحْتِهَا އެތަންތަނުގެ ދަށުން ހިނގާ ٱلْأَنْهَـٰرُ ކޯރުތައް. يَوْمَ لَا يُخْزِى ٱللَّهُ ٱلنَّبِىَّ އެދުވަހަކީ اللَّهُ تَعَالَى -
نَبِي އާ ދެރަ ނުކުރައްވާނެ ދުވަހެވެ. وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެކު إِيْمَان ވި މީސްތަކުންނާއި نُورُهُمْ
يَسْعَىٰ އެބޭކަލުންގެ نُوْر (އަލިކަން) ހިނގާނެއެވެ. بَيْنَ أَيْدِيهِمْ އެބޭކަލުންގެ ކުރިމަތިން (صِرَاط މަގުގައި
ހިނގާނެއެވެ.) وَبِأَيْمَـٰنِهِمْ އަދި އެބޭކަލުންގެ ކަނާތްފަރާތުން. يَقُولُونَ رَبَّنَآ އެބޭކަލުން ދަންނަވާނެއެވެ. އޭ އަހަރެމެންގެ
رَبّ އެވެ.! أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا އަހަރެމެންނަށް އަހަރެމެންގެ نُوْر ފުރިހަމަކޮށްދެއްވާނދޭވެ.! وَٱغْفِرْ لَنَآ އަދި އަހަރެމެންނަށް

ދެއްސަވާނދޭވެ!. إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ ހަމަކަށަވަރުން ތިބާރަސްކަލާނގެއީ، ކޮންމެ ކަމެއްގެ މައްޗަށް قَدِيرٌ ⑧ ކުޅަދުންވަންތަވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

إِجْمَالِي މާނަ

(٦) އޭ إِيْمَان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ نَفْس ތަކާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ أَهْل ވެރިން (އަނބިދަރިން) ނަރަކައިން ސަލާމަތްކުރާށެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެކަލާނގެ أَمْر ކުރެއްވި ކަންތައް ކޮށް އަދި نَهْي ކުރެއްވި ކަންތަކުން ދުރުވެގަންނާށެވެ. އަދި أَهْل ވެރިންނަށްވެސް اللّٰهُ އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް أَمْر ކޮށް އެކަލާނގެ އަށް އުރެދޭ ކަންތަކުން ދުރުވެގަތުމަށް أَمْر ކުރަންވާނެއެވެ.) އެހެނީ އެ ނަރަކައިގެ ދަރަކީ މީސްތަކުންނާއި ހިލަގަލެވެ. އެނަރަކައިގެ މައްޗަށް ވެރިކުރެއްވިގެންވާ زَبَانِيَّة مَلَائِكَة ބޭކަލުންނަކީ އެބޭކަލުންގެ ހިތްޕުޅު ނުހަނު ހަރުކަށި އަދި ހަރުކަށިކަމުގެ ބާރުގަދަވެގެންވާ ބޭކަލުންނެވެ. އެބޭކަލުން اللّٰهُ އަށް އުރެދިވަޑައި ނުގަންނަވާނެއެވެ. އަދި އެބޭކަލުންނަށް އަމުރުކުރެވުނު ކޮންމެ ކަމެއް ކުރައްވާނެއެވެ.

(٧) (قِيَامَة ދުވަހުން ބުނެވޭނެއެވެ.) އޭ ކާފިރުވި މީސްތަކުންނޭވެ!. ކާފިރުން މިއަދު عُذْر ދައްކައި ބަހާނާތައް ނުހަދާށެވެ.! ހަމަކަށަވަރުން ކާފިރުންނަށް عَذَاب ދެވޭނީ ތިޔަބައިމީހުން ކާފިރުން ދުނިޔޭގައި ތިޔަހެދި ނުބައި ކަންތައްތަކުންނެވެ.

(٨) އޭ إِيْمَان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުން ޚާލިޞު إِخْلَاص ތެރި تَوْبَة އަކުން اللّٰهُ އަށް تَوْبَة ވާށެވެ.! (އެއީ އިސްތިޣްފާރުކުރުމާ ކުށަކަށް ދުވަހަކުވެސް އަނބުރާ ނުދާނެކަމަށް عَزْم ކޮށް އަދި އެކަމާމެދު ހިތާމަކޮށް ދުރުވެވެސް إِسْتِغْفَار ގެ لَفْظ ތައް ކިޔުމެވެ.) އޭރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ رَبّ ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުށްފާފަތައް ފުއްސަވައި އަދި އެތަންތާނގެ ދަށުން ކޯރުތައް ހިނގާ ސުވަރުގެތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ވައްދަވާ ހުއްޓެވެ. އެދުވަހަކީ نَبِي އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައި إِيْمَان ވެގެންވާ ބޭކަލުން ދެރަނުކުރައްވާ ދުވަހެވެ. އަދި އެދުވަހުން صِرَاط މަގުގައި އެބޭކަލުންގެ نُوْر އެބޭކަލުންގެ ކުރިމަތީންނާއި އެބޭކަލުންގެ ކަނާތްފަރާތުން އެބޭކަލުންނާއެކު ދާނެއެވެ. އޭ އަޅުމެންގެ رَبّ އެވެ. އަޅުމެންނަށް އަޅުމެންގެ نُوْر ފުރިހަމަކޮށްދެއްވާނދޭވެ. އަދި އަޅުމެންނަށް ފުއްސަވާނދޭވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާރަސްކަލާނގެއީ ކޮންމެ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ކުޅަދުންވަންތައެވެ.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ۝٩ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟
ٱمْرَأَتَ نُوحٍ وَٱمْرَأَتَ لُوطٍ ۖ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَٰلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا وَقِيلَ ٱدْخُلَا
ٱلنَّارَ مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ ۝١٠

ތަރުޖަމާ

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ އޭ نَبِي އާއެވެ.! جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ ކާފަރުންނާ مُنَافِقންނާ ދިކޮޅަށް جِهَاد ކުރައްވާށެވެ!. وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ އަދި އެމީހުންގެ މައްޗަށް ހަރުކަށިވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ.! وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ އެމީހުން ގޮސް ތިބޭނެ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ۝٩ ގޮސް ތިބޭން އެތަން ނުބައިވެގެންވެއެވެ. ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا اللَّهُ މިސާލެއް ޖައްސަވައިފިއެވެ. لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ކާފަރުވި މީސްތަކުންނަށްޓަކައި ٱمْرَأَتَ نُوحٍ وَٱمْرَأَتَ لُوطٍ ۖ އެއީ نُوْح عَلَيْه السلاَم އަނބިކަނބަލުންނާއި لُوْط عَلَيْه السلاَم ގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ. كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ އެ ދެއަންހެނުންވީ (ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދެ އަޅުންގެ ދަށުގައެވެ. مِنْ عِبَادِنَا صَٰلِحَيْنِ ތިމަންރަސްކަލާނގެ صَالِح ދެ އަޅުންގެ فَخَانَتَاهُمَا ދެން ފަހެ އެދެ އަންހެނުން އެ ދެ އަޅުންނަށް خِيَانَة ތެރިވެއްޖެއެވެ. فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا ފަހެ އެދެ އަންހެނުންނަށް އެދެ އަޅުންގެ (نُوْح ގެފާނާއި لُوْط ގެފާނު ދެކަލުންގެ) ކިބައިން އެއްވެސް مَنْفَع އެއް ނުވިއެވެ. مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا اللَّهُ ގެ حَضْرَة ގައި އެއްވެސް ކަމަކުން (عَذَاب އަކުން) وَقِيلَ ٱدْخُلَا ٱلنَّارَ އަދި އަންހެނުންނަށް ނަރަކައަށް ވަންނާށޭ އެންގުނެވެ. مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ ۝١٠ އެތަނަށް ވަންނަ މީހުންނާއެކުގައި

إِجْمَالِي މާނަ

(٩) އޭ نَبِي އާ އެވެ! ކާފިރުންނާއި مُنَافِق ންނާ ދިމާކޮށްގެން جِهَاد ކުރައްވާށެވެ! އަދި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ހަރުކަށިވެ ވަޑައިގަންނަވާށެވެ! އެމީހުންގެ ޖާގައަކީ ނަރަކައެވެ. އެއީ ގޯސްތިބާން ނުބައިވެގެންވާ ތަނެކެވެ.

(١٠) اللّٰهُ تَعَالَى ކާފިރުވީ މީހުންނަށް މިސާލެއް ޖެއްސެވިއެވެ. އެއީ نُوْح عَلَيْه السلاَم ގެ އަނބިކަނބަލުންނާއި لُوْط عَلَيْه السلاَم އަނބިކަނބަލުންގެ މިސާލެވެ. އެދެ އަންހެނުން ވީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ صَالِح ދެ އަޅުންކަލުންގައިވާ نُوْح عَلَيْهِ السَّلاَم އާއި لُوْط عَلَيْهِ السَّلاَم އާއި ދެބޭކަލުންގެ ބެއްލެވުމުގެ ދަށުގައެވެ. ދެންވެސް އެދެއަންހެނުން އެދެބޭކަލުންނަށް خِيَانَة ތެރިވެއްޖެއެވެ. (نُوْح ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން މީސްތަކުންނަށް ބުނަނީ އެކަލޭގެފާނަކީ މޮޔައެއް ކަމުގައި އެކަލޭގެފާނުން ކާފިރުވިއެވެ. لُوْط ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން މީސްތަކުންނަށް ބުނަނީ އެކަލޭގެފާނުގެ މެހުމާނުންގެ ވާހަކަ ބުނެދިން ކަމުގައި ވިއެވެ.)

ދެންފަހު اللّٰهُ تَعَالَى ގެ حَضْرَة ން عَذَاب އާއި ކާލު އައި ހިނދުން އެދެ އަންހެނުންނަށް އެދެބޭކަލުންގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ފައިދާއެއް އެއް مَنْفَع އެއް ނުކުރިއެވެ. رَسُوْل ބޭކަލުންގެ އަނބިއަނބިކަނބަލުން ކަމުގައި ވީޔަސް ވަކިން ކުރި އެއްވެސް ކަމެއް ދިނުން އެއްވެސް އެހީއެއް ނުވެވޭ. ކާފިރުކަމާއި ނިފާޤަށްޓަކައި އެއްވެސް حَال އެއްގައި އެއަށް اللّٰهُ ޙަޟްރަތުގެ ކަންކަމުން ނުވެވެ. އަދި އެދެ އަންހެނުންނަށް ވެސް ނަރަކައަށް ވަންނަމީހުންނާއެކު ނަރަކައަށް ވަނުމަށް އަންގަވައެވެ.

وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱمْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ٱبْنِ لِى عِندَكَ بَيْتًا فِى ٱلْجَنَّةِ وَنَجِّنِى مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِۦ وَنَجِّنِى مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ٱبْنَتَ عِمْرَٰنَ ٱلَّتِىٓ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَٰتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِۦ وَكَانَتْ مِنَ ٱلْقَٰنِتِينَ ﴿١٢﴾

ތަރުޖަމާ

وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا އަދި الله މިސާލުން ޖެއްސެވިއެވެ. لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ إِيمَان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނަށް ٱمْرَأَتَ
فِرْعَوْنَ فِرْعَوْن ގެ އަނބިކަނބަލުންގެ (آسِيَة بِنْت مَزَاحِم ގެ) إِذْ قَالَتْ އެކަމަނާ ވިދާޅުވިހިނދު / ދެންނެވިހިނދު رَبِّ
އޭ އަޅުގެ رَبّ އެވެ.! ٱبْنِ لِى މިއަޅާއަށް ބިނާކޮށްދެއްވާނދޭވެ.! عِندَكَ بَيْتًا އިބަރަސްކަލާނގެ حَضْرَة ގައި ގެއެއް فِى
ٱلْجَنَّةِ ސުވަރުގެގައި وَنَجِّنِى އަދި މިއަޅާ ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާނދޭވެ.! مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِۦ فِرْعَوْن ގެ
ކިބައިންނާއި އޭނާގެ (شِرْك ގެ) ނުބައި عَمَل ތަކުން وَنَجِّنِى އަދި މިއަޅާ ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާނދޭވެ.! مِنَ ٱلْقَوْمِ
ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١١﴾ އަނިޔާވެރި قَوْم ގެ ކިބައިން وَمَرْيَمَ އަދި مَرْيَم ގެފާނުގެ (މިސާލުވެސް) ٱبْنَتَ عِمْرَٰنَ عِمْرَان ގެ
ދަރިކަނބަލުން ٱلَّتِىٓ أَحْصَنَتْ އެކަމަނާ ރައްކާތެރިކުރެއްވި فَرْجَهَا އެކަމަނާގެ ފުރުޖުނަވަން فَنَفَخْنَا فِيهِ ދެންފަހެ
ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެއަށް ފުމެލެއްވީމެވެ. مِن رُّوحِنَا ތިމަންރަސްކަލާނގެ رُوْح ން وَصَدَّقَتْ އަދި އެކަމަނާ
ތެދުކުރެއްވިއެވެ بِكَلِمَٰتِ رَبِّهَا އެކަމަނާގެ رَبّ ގެ كَلِمَة ތަކުގެ (شَرِيْعَة) وَكُتُبِهِۦ އޭނާގެ ފޮތްތަކައި وَكَانَتْ އަދި އެކަމަނާ
ވިއެވެ. مِنَ ٱلْقَٰنِتِينَ ﴿١٢﴾ ކިޔަމަންތެރި މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން.

إِجْمَالِي މާނަ

(١١) އަދި إِيْمَان ވާ މީހުންގެ މިސާލެއްވެސް الله ޖެއްސެވީއެވެ. އެއީ فِرْعَوْن ގެ އަނބިކަނބަލުން آسِيَة بِنْت مَزَاحِم ގެ މިސާލެވެ. އެކަމަނާއަކީ جَبَّار ނުބައި فِرْعَوْن ގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ. އެކަމަނާއަކީ صَالِح މާތް تَقْوَى ވެރި މުއުމިނާކެވެ. އެކަމަނާ އެކަމަނާގެ رَبّ އަށް ދަންނަވިއެވެ. އޭ ހައްދަވާ ބެލެހެއްޓެވި ރަސްކަލާނގޭ. ތިބާރަސްކަލާނގެ حَضْرَة ގައި ސުވަރުގޭގައި މިއަޅާއަށް ގެއެއް ބިނާކޮށްދެއްވާނދޭވެ! އަދި فِرْعَوْن ގެ ކިބައިންނާއި އޭނާ ކުރާ شِرْك ގެ ނުބައި عَمَل ތަކުން މިއަޅާ ރައްކާތެރިކުރައްވާނދޭވެ. އަދި އަނިޔާވެރިވި މީސްތަކުންގެ ކިބައިން މިއަޅާ މިންޖުކޮށްދެއްވައި ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާނދޭވެ.!

(١٢) އަދި عِمْرَان ގެ ދަރިކަނބަލުން مَرْيَم ގެފާނުގެ މިސާލުވެސް الله މީސްތަކުންނަށް ޖެއްސެވީއެވެ. އެކަމަނާ އަކީ އެކަމަނާގެ ފަރުދުސަލާމަތް فَاحِش ކަންތައްތަކުން ރައްކާތެރި ކުރެއްވި ބޭކަނބަލެކެވެ. (އެކަމަނާ ހަޑިހުތުރު އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރައްވައެވެ.) ދެން އެކަމަނާގެ ގައިތޯޅަށް މިމަންރަސްކަލާނގެ رُوْح ން މިމަންރަސްކަލާނގެ ފުމެލެއްވީމެވެ. އަދި އެކަމަނާ ހައްދަވާ ބެލެހެއްޓެވި رَبّ ގެ كَلِمَة ތަކާ ތަޞްދީޤުކުރެއްވިއެވެ. އެބަޔާ އެކަލާނގެ شَرِيْعَة ތަޞްދީޤުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ބާވައިލެއްވި ފޮތްތައްވެސް އެކަމަނާ ތަޞްދީޤުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަމަނާވީ ކިޔަމަންތެރިވި މީސްތަކުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

ދަންނައެވެ. މި ސޫރަތުގައި الله މިސާލު ޖެއްސެވީ ހަތަރު އަންހެނުންގެ ވާހަކައިންނެވެ. އެއީ ދެއަންހެނުންނަކީ سَلاَم ލެއްވި نُوْح ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ. އަނެއް އަންހެނަކީ سَلاَم ލެއްވި لُوْط ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ. ދެ އަންހެނުންވެސް ވީ ދެ رَسُوْل ނުގެ ބެއްލެވުމުގެ ދަށުގައެވެ. ނަމަވެސް ނުކިޔަމަންތެރިވެ ކާފިރުވުމުގެ ސަބަބުން رَسُوْل ބޭކަލުންގެ އަނބިކަނބަލުންކަމުގައި އެއްވެސް ފައިދާ އެއް ނުކުރިއެވެ. އަނެއްކާވެސް فِرْعَوْن ގެ އަނބިކަނބަލުން ކާފިރެއްގެ ދަށުގައި ހުރިމާއެކުވެސް إِيْمَان ވެ އަދި الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމުގެ ސަބަބުން ސުވަރުގެއިން ގެދޮރު އެކަމަނާއަށް ތައްޔާރުކުރުވިއެވެ. މިއީ عِبْرَة ނަ ލިބިގަންނާ ކަންކަމެވެ.